EPISTEMOLOGICAL STUDIES IN PHILOSOPHY,
SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ISSN 2618-1274 (Print), ISSN 2618-1282 (Online)

Journal home page: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/index>

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Альбіна Андріївна Комліченко

Аспірантка кафедри політології,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49010, Україна

Albina Komlichenko

Postgraduate Student,
Political Science Department,
Oles Honchar Dnipro National University
Gagarina Ave., 72, Dnipro, 49010, Ukraine

E-mail: albina.nazarenko@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6357-7056>

УДК 327

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ КНР

Received 15 May 2021; revised 10 June 2021; accepted 20 June 2021

DOI: 10.15421/342111

Анотація

Стаття присвячена аналізу зовнішньополітичної стратегії КНР на світовій арені. Мета дослідження – дати комплексний аналіз основних вимірів зовнішньополітичної стратегії КНР на сучасному етапі.

Охарактеризовано геополітичні та гео економічні чинники становлення стратегії КНР. Було підкреслено, що стрімко змінювана економічна позиція Китаю на світовій арені також впливає на її глобальну політику. Проаналізовано регіональний вимір сучасної зовнішньополітичної поведінки КНР та його вплив на формування загального бачення китайського керівництва ролі країни на міжнародній політичній арені.

У світлі подій, що відбуваються, особливої важливості набуває політика КНР. Очевидно, що ця країна відіграє дуже важливу роль у світовій політиці і згодом ця роль буде все більше зростати. Ряд відомих експертів та аналітиків вже зараховують КНР до економічної супердержави. Деякі експерти навіть вважають, що якщо в перші 30 років здійснення економічних реформ в якості основного імперативу виступала інтеграція Китаю із зовнішнім світом, то протягом наступних трьох десятиліть основний акцент КНР буде вже ставити на формування глобального світопорядку.

Доведено, що головним фокусом активної зовнішньополітичної діяльності КНР з набуття статусу провідної регіональної та глобальної держави залишається економіка.

З'ясовано основні виміри реалізації національних інтересів Пекіна на сучасному етапі. Припущено, що національні інтереси КНР на даному етапі перебувають на стадії трансформації. Деякі науковці говорять про те, що основні інтереси Китаю вже виходять за рамки простого суверенного територіального обмеження.

Зроблено висновок, що надзвичайно амбітні зусилля Китаю під керівництвом Сі Цзіньпіна спрямовані на розширення своєї сфери впливу та контролю на весь світ та щодо становлення глобальної економічної держави.

Ключові слова: КНР, стратегія, геостратегія, зовнішня політика, основні інтереси.

China's foreign policy strategy

Abstract

The article is devoted to the analysis of China's foreign policy strategy on the world stage. The purpose of the study is to give a comprehensive analysis of the main dimensions of China's foreign policy strategy at the present stage.

Geopolitical and geoeconomic factors of formation of the strategy of the People's Republic of China are characterized. The study stressed that China's rapidly changing economic position on the world stage is also influencing its global policy. The regional dimension of China's current foreign policy behavior and its influence on the formation of the general vision of the Chinese leadership in the role of the country in the international political arena are analyzed.

In light of current events, China's policy is of particular importance. Obviously, this country plays a very important role in world politics and this role will grow over time. A number of well-known experts and

analysts have already classified China as an economic superpower. Some experts even believe that while China's integration with the outside world was the main imperative in the first 30 years of economic reform, China will focus on shaping the global world order over the next three decades.

It is proved that the main focus of China's active foreign policy activities on gaining the status of a leading regional and global state remains the economy.

The main dimensions of the realization of Beijing's national interests at the present stage have been clarified. The research assumed that the national interests of China at this stage are in the process of transformation. Some scholars argue that China's core interests have already gone beyond a simple sovereign territorial restriction.

The study concluded that China's extremely ambitious efforts under Xi Jinping are aimed at expanding its sphere of influence and control throughout the world and at establishing a global economic power.

Key words: PRC; strategy; geostrategy; foreign Policy; main interests.

Внешнеполитическая стратегия КНР

Аннотация

Статья посвящена анализу внешнеполитической стратегии КНР на мировой арене. Цель исследования - дать комплексный анализ основных измерений внешнеполитической стратегии КНР на современном этапе.

Охарактеризованы геополитические и геоэкономические факторы становления стратегии КНР. Было подчеркнуто, что стремительно изменяющаяся экономическая позиция Китая на мировой арене также влияет на ее глобальную политику. Проанализированы региональное измерение современного внешнеполитического поведения КНР и его влияние на формирование общего видения китайского руководства роли страны на международной политической арене.

В свете происходящих событий особую важность приобретает политика КНР. Очевидно, что эта страна играет очень важную роль в мировой политике и впоследствии эта роль будет все больше возрастать. Ряд известных экспертов и аналитиков уже причисляют КНР к экономической супердержаве. Некоторые эксперты даже считают, что если в первые 30 лет осуществления экономических реформ в качестве основного императива выступала интеграция Китая с внешним миром, то в течение следующих трех десятилетий основным акцентом КНР будет уже ставить на формирование глобального миропорядка.

Доказано, что главным фокусом активной внешнеполитической деятельности КНР по приобретению статуса ведущей региональной и глобальной державы остается экономика.

Выяснены основные измерения реализации национальных интересов Пекина на современном этапе. Предположено, что национальные интересы КНР на данном этапе находятся на стадии трансформации. Некоторые ученые говорят о том, что основные интересы Китая уже выходят за рамки простого суверенного территориального ограничения.

Сделан вывод, что чрезвычайно амбициозные усилия Китая под руководством Си Цзиньпина направленные на расширение своей сферы влияния и контроля на весь мир и по становлению глобальной экономической державы.

Ключевые слова: КНР, стратегия, геостратегия, внешняя политика, основные интересы.

Постановка проблемы.

Геополітика Китайської Народної Республіки (КНР) в ХХІ столітті переступила свої національні кордони і активно економічною діяльністю стала впливати на перерозподіл сфер впливу світових центрів сили (США, Європа) на свою користь, витісняючи їх з багатьох регіонів, де вони до недавнього часу домінували. У зв'язку з цим не тільки вченим, але і політичним елітам інших країн необхідно знати і враховувати в своїх зовнішньополітичних планах бачення КНР світової геополітичної архітектури, місця своєї країни в ієрархії інтересів іншої держави світу.

літичної архітектури, місця своєї країни в ієрархії інтересів іншої держави світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В основі даного дослідження є комплексний аналіз наукових публікацій, в яких розкрито питання зовнішньополітичних концепцій КНР. Серед яких потрібно відзначити праці Ashish Sirsikar [Ashish 2016], Blackwill R., Campbell K. [Blackwill R. & Campbell K. 2016]. Велика увага серед науковців приділяється вивченню економічного фактору становлення

нової зовнішньополітичної стратегії КНР, аналіз якого можна знайти у дослідженнях Sachs Jeffrey D. [Sachs 2014], Виноградова А. [Виноградов 2015], Остроухова О. [Остроухов 1999] та Ферчена М. [Ферчен 2017]. Коростіков М. [Коростіков 2016] у своїй статті проаналізував формування та реалізацію сучасної зовнішньополітичної стратегії КНР з точки зору національних інтересів країни. Були взяті до уваги також наукові публікації, присвячені дослідженню регіонального виміру сучасної зовнішньополітичної поведінки КНР, а саме праці Ferchen M. [Ferchen 2016], Kevin Rudd [Kevin 2018], Іванової А. [Іванова 2016], Назаренко А., Щолокова Г. [Назаренко & Щолокова 2017], Яковлєва П. [Яковлев 2010].

Мета дослідження – дати комплексний аналіз основних вимірів зовнішньополітичної стратегії КНР на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу.

Вплив китайської економіки на глобальну систему можна порівняти з впливом англійської промислової революції в другій половині XIX століття, розвитку західної частини Сполучених Штатів в кінці XX століття, і надшвидка індустріалізація Японії після Другої світової війни. У міжнародній політиці Китай недавно став позиціонувати себе як повноправний актор, щоб отримати більш значиму роль на глобальному рівні, підкреслюючи свої позиції в якості країни, що розвивається і пошуку нових партнерів з поясу «Південь-Південь». В Африці, Латинській Америці і на Близькому Сході, Китай зміцнив свої стратегічні економічні відносини шляхом створення форумів з питань співробітництва та бізнесових рад, з тим щоб забезпечити доступ до первинних товарів і зміцнити свої експортні ринки [Іванова 2016: 41-46].

Зовнішня політика Китаю має тритисячолітній досвід просування інтересів країни в міжнародних відносинах, вона будувалася і будується на незмінних принципах китаєцентризму. Одними з цих перевірених історією принципів, що виходять з головної мети ідеї китаєцентризму – залучення інших народів в китайську цивілізацію з подальшою їх асиміляцією, приєднанням або завоюванням, – є послідовність і адаптивність зовнішньої полі-

тики Китаю. Така стратегія Китаєм застосовується, в основному, до сусідніх народів, які значно поступаються йому за своїм потенціалом (чисельністю населення, розміром території, економічною і військовою могутністю і т. д.) [Керезович 2013].

Основною концепцією, яка дійшла ще з середини XX століття до наших днів, і була органічно введена в сучасну стратегію Китаю слід вважати «п'ять принципів мирного існування» (взаємна повага територіальної цілісності і суверенітету, ненапад, невтручання у внутрішні справи, рівність і взаємна вигода, мирне співіснування). У ще одній важливій концепції - теорії «миру і розвитку», вперше оприлюдненій Ден Сяопіном в жовтні 1984р., було заявлено, що двома «найбільшими стратегічними проблемами в сучасному світі, що носять глобальний характер, є проблема миру і економічна проблема» [Голубоков 2010: 118].

Головна особливість цих принципів - відсутність в них часових меж, тобто їх орієнтованість на тривалу історичну перспективу. Китайці й досі дотримуються концепції мирного підйому своєї країни. Але розстановка акцентів при цьому змінюється. Прийнято вважати, що для успішного і довготривалого розвитку однієї миролюбності мало - потрібно бути готовими використовувати немирні кошти. Тому ростуть військові витрати, модернізуються збройні сили і військова доктрина, вживаються заходи для підвищення боєздатності і підйому бойового духу військ, для забезпечення їх безумовної готовності виконати будь-які рішення політичного керівництва [Остроухов 1999: 5-15].

Незважаючи на дискусії і дебати про проблеми, що виникають у міру збільшення багатства та сили Китаю і його взаємозалежності зі світовою економікою, керівники Китаю продовжують виступати з масштабними ініціативами щодо розвитку економіки. Поряд з розрекламованими і широко обговорюваними «Один пояс – один шлях» або Азіатським банком інфраструктурних інвестицій можна назвати, наприклад, обіцянку внести 1 млрд доларів в установлений під егідою ООН Фонд миру та розвитку [Nichols 2016]. Деякі китайські аналітики навіть припускають,

що у масштабних китайських проєктів існує концептуальна основа – повноцінна теорія мирного розвитку [Ферчен 2017: 10]. Після резонансних заяв Сі Цзіньпіна про регіональний та міжнародний розвиток як фундамент безпеки в усьому світі кількість прихильників цієї точки зору, без сумніву, збільшиться.

Китай під керівництвом Сі Цзіньпіна перейшов зі стадії «досягнення економічного благополуччя» до етапу «завоювання лідерських позицій у світі». Це аж ніяк не означає, що завдання економічного благополуччя відійшли на другий план, але тепер Китай, завдяки накопиченому потенціалу може дозволити собі ризикувати, проводячи самостійну зовнішню політику. Фокус політики змістився з США на країни регіону, які стали одночасно об'єктами військового тиску і економічних ініціатив. Країна хоч і не встигла створити власний торговий блок до підписання угоди про Транс-Тихоокеанське партнерство, але все ж впевнено рухається до створення Всеохоплюючого регіонального економічного партнерства, куди вже висловили готовність вступити більшість країн Південно-Східної Азії [Коростиков 2016: 119].

Головним полем діяльності з набуття Китаєм статусу провідної регіональної та глобальної держави залишається економіка. Але зовнішньоекономічна активність все тісніше пов'язується з геополітикою. Конкретні напрямки розвитку цього симбіозу все більш диверсифікуються. Відповідно, ускладнюються і завдання зовнішньої політики.

З ростом економічної потужності прийшли і геополітична перевага КНР на світовій арені, і міжнародний образ «світового центру сили». Китайських керівників вважають у всьому світі. Багато європейських країн розглядають зараз Китай як ключ до посилення свого внутрішнього зростання. Африканські лідери розглядають Китай як новий незамінний елемент економічного зростання своїх країн, зокрема, в області інфраструктури та розвитку бізнесу. Аналогічним чином, економічні гуру і лідери бізнесу з Латинської Америки сприймають Китай, принаймні настільки ж, наскільки вони дивляться на США. Здається, КНР і Японія після періоду високої

напруженості будуть вживати максимальних заходів у бік поліпшення відносин. Як і США після Другої світової війни, КНР вкладає великі фінансові ресурси на побудову міцних економічних та інфраструктурних зв'язків з країнами по всьому світу. Це дозволить іншим країнам збільшити свій власний ріст, тим самим посилюючи глобальне економічне і геополітичне лідерство КНР [Sachs 2014: 1].

У центрі китайської зовнішньополітичної стратегії знаходиться «новий тип відносин між великими країнами», тобто між США і Китаєм. Новація полягає в тому, що, уникаючи прямої конфронтації, Пекін прагне до вибудовування відносин з Вашингтоном на наступних принципах. По-перше, на противагу ряду американським політологам, Пекін, як стверджують їхні китайські колеги, не кидає виклик керованому Сполученими Штатами світопорядку, але веде добросовісну конкуренцію в його рамках. По-друге, Китай наполягає на тому, щоб обидві сторони поважали корінні інтереси один одного, хоча ідентифікація цих інтересів не завжди однозначна. І, по-третє, в Пекіні намагаються проводити збалансовану політику. Щоб врівноважити баланс з США, Китай зміцнює зв'язки з Росією, Європою, Африкою. У відповідь на переміщення центру глобальної стратегії США в Азію висувуються проєкти континентального і морського Шовкового шляху.

Найширшого розмаху набуває інфраструктурна активність Пекіна в різних регіонах планети [Остроухов 1999: 5-15]. Важливі пріоритети зовнішньої політики КНР – відносини з сусідами і країнами, що розвиваються. Тісні економічні зв'язки не завжди ведуть до справжнього добросусідства, особливо якщо воно затьмарене територіальними розбіжностями і недоброю історичною пам'яттю. Китай для Японії - головний економічний партнер. Проте відносини між ними (як офіційні, так і неофіційні) далекі від партнерських, а іноді стають відкрито ворожими. Додатково обтяжують відносини територіальні спори з приводу островів Сенкаку (Дяюйдао) в Східно-Китайському морі. Китай не може забути звірства японських окупантів на його території під час Другої світової війни і побоюється

відродження японського милітаризму.

Непрості відносини складаються у Китаю з сусідами в Південно-Східній Азії, де також гостро стоїть проблема суверенітету. Нарощуючи свою активність в спірних водах Південно-Китайського моря, Китай рішуче відкидає спроби США втручатися в його конфлікти з сусідами, так само як і звернення в міжнародний арбітраж. Він наполягає на тому, щоб всі суперечки вирішувалися на двосторонній основі. Для примусу до такого підходу використовується як економічний і політичний тиск, так і заохочення. Зовнішньополітична активність Пекіна відповідає настроям переважної більшості китайського суспільства і тим самим сприяє підтримці стабільності.

За останнє десятиліття, Південно-Китайське море стало однією з найбільш нестабільних гарячих точок в Східній Азії. Китай, В'єтнам, Філіппіни, Малайзія, Бруней і Тайвань зав'язані в суперечку щодо територіальної приналежності частини моря, і ці претензії, що частково переплітаються, привели до дипломатичних і навіть військових криз в останні роки. Оскільки до акваторії Південно-Китайського моря належать численні ланцюги островів, багаті на мінеральні і енергетичні ресурси і той факт, що майже третина світового морського судноплавства припадає саме на його води, стратегічне значення ПКМ для цих країн є очевидним. Для Китаю, проте, контроль над Південно-Китайським морем є дещо більшим, ніж просто практичне його значення і безпосередньо зав'язано на зовнішньополітичній стратегії Пекіна: як відстоювати свої історичні морські претензії при дотриманні «політики невтручання» (неконфронтаційна зовнішня політика), встановлену колишнім китайським лідером Ден Сяопіна в 1980 році [Бланшар 2017].

Початок ХХІ ст. ознаменувався активізацією перетворення КНР з регіональної у глобальну наддержаву, що супроводжується як активним розширенням зон геополітичного впливу в світі, так і формуванням нових векторів геостратегії (Африка, Латинська Америка, Близький Схід, Арктика, Антарктида). Це насамперед пов'язано із бурхливим економічним розвитком країни, новими геополі-

тичними амбіціями та зростаючим воєнним потенціалом. У Китаї прийнято за постулат те, що ефективний, насамперед економічний, контроль, який здійснюється протягом тривалого часу над певним стратегічним регіоном за межами географічних національних кордонів, може призвести до потенційного переносу цих кордонів. КНР використовує стратегію побудови відносин типу «гармонійного світу» на базі «м'якої сили» (інвестиції, торгівля, гуманітарна допомога) і «добросусідства», які в комплексі сприяють отримати доступ до життєво необхідних природних ресурсів, технологій та ринків [Ferchen 2016].

Наприклад, політичному зближенню Китаю і країн ЛАК сприяла схожість їх позицій з багатьох питань міжнародного життя: це захист інтересів держав третього світу (власне кажучи, сам термін «третій світ» був введений в обіг Мао Цзедуном), завершення процесу деколонізації, встановлення «нового міжнародного порядку», визнання 200-мільнової економічної зони, нарощування фінансової допомоги Заходу країнам Азії, Африки та Латинської Америки і т.д. У багатьох випадках КНР і сама надавала допомогу державам регіону, що проголосив «соціалістичну орієнтацію» (Гайана, Ямайка). У той же час, керуючись суто господарськими інтересами, Пекін зберіг дипломатичні відносини з Чилі після перевороту 1973 року і в значних обсягах продовжував закуповувати чилійську мідь [Яковлев 2010].

Треба відмітити, що розвиток морського вектору геостратегії Китаю вимагає від нього більш дієвої зовнішньої політики. Багато аналітиків відзначають в ХХІ ст. зміну щонайменше її чотирьох основних елементів, сформованих ще за часів Ден Сяопіна [Бланшар 2017]. 1) Це поступовий перехід від «політики невтручання» до «політики залучення». На практиці це означає: Китаю необхідно відігравати більш важливу роль у внутрішній політиці інших держав для того, щоб мати більше можливостей для багатостороннього захисту власних інтересів за межами свого національного простору. 2) Зміна двосторонньої дипломатії на багатосторонню. У зв'язку з тим, що Пекін змушений на міжнародній

арені підтримувати свій статус лідера, для реалізації власних інтересів КНР досить активно став використовувати багатосторонній формат міжнародних зносин. Для цього Китай ефективно використовує всі можливості таких організацій як АТЕС, АСЕАН та ШОС. Що стосується багатополарної системи сучасного світоустрою, то Китай виступає його беззаперечним прихильником. КНР ефективно використовує неформальне об'єднання БРІКС (Бразилія, Індія, РФ, КНР, ПАР) в рамках побудови стабільних відносин з потенційними світовими.

3) Перехід від прямої реакції на загрози до використання методів превентивної політики. Нині для Китаю є характерним фокусуватися на потенційних конфліктах для того, щоб в майбутньому бути готовим самотійно або разом із іншими державами не допустити ескалацію конфлікту чи нестабільності. 4) Відхід від суворого слідування політики неприєднання до будь-яких об'єднань до часткових альянсів. Китай не вступає у структури, які можуть бути направлені проти третьої сторони. Це дозволяє йому не лише не втручатися у міжнародні конфлікти, пов'язані із членством у союзі, а й проводити незалежну зовнішню політику. Водночас КНР зіштовхується з новими загрозами, які потрібно вирішувати самотійно. Серед таких потрібно назвати: розширення НАТО на Схід, посилення ОДКБ (Організація договору про колективну безпеку), здобуття Сполученими Штатами нових союзників в АТР, ріст ісламського радикалізму. На повноцінну протидію цим загрозливим тенденціям у КНР не має достатніх ні воєнних, ні економічних ресурсів. Тому метою політики часткових альянсів є усунення слабкості китайської держави та водночас уникнути зайвих зобов'язань. Отже, частиною обумовленої стратегії КНР є підвищення стратегічного партнерства Китаю (навіть з потенційними конкурентами) та збільшення проведення спільних заходів (військові навчання, боротьба зі стихійними лихами, з міжнародним тероризмом). Сутність даної стратегії полягає не в будівництві конкурентного об'єднання, а в нейтралізації можливого будівництва будь-яких альянсів проти Китаю іншою державою,

насамперед США [Blackwill R. & Campbell K. 2016: 395-396].

У лютому 2016 році Американська Рада з міжнародних відносин опублікувала доповідь «Сі Цзіньпін на глобальній сцені: китайська зовнішня політика при сильному, але вразливому лідері». Автори Роберт Блеквілл і Курт Кемпбелл поставили перед собою завдання проаналізувати дії Пекіна на світовій арені при нинішній голові КНР, якого вони називають «найсильнішим лідером Китаю з часів Ден Сяопіна» [Назаренко & Щолокова 2017: 21-28].

Доповідь підготовлена впливовими експертами з досвідом роботи в якості провідних радників з питань політики в АТР при двох останніх президентах Сполучених Штатів: Р. Блеквілл, колишній посол США в Індії, який входив в експертну команду Джорджа Буша-молодшого, і К. Кемпбелл, який працював помічником держсекретаря у справах Східної Азії і Тихоокеанського регіону за Барака Обами. Висновки, до яких вони прийшли, викликають значний інтерес.

Обидва експерти виходять з твердження, що КНР – основний геостратегічний конкурент США, і тертя між двома великими державами будуть існувати завжди. Особливу увагу в доповіді приділено візиту китайського лідера в США, що відбувся у вересні 2015р. За його підсумками було зафіксовано, що між країнами «поглиблюється недовіра», а Сі Цзіньпін проявив себе як харизматичний політик, здатний швидко і ефективно реагувати на ініціативи конкурента. Перефразовуючи авторів, можна сказати, що сама особистість Сі Цзіньпіна – певний бонус до сили зовнішньої політики Китаю, виклик, з яким доведеться мати справу президенту США [Виноградов 2015: 21].

В світогляді Сі приділяється більше уваги центральному положенню Комуністичної партії Китаю над професійним апаратом держави і комуністичної ідеології над політичним прагматизмом. Це першооснова китайського націоналізму, який в світлі останніх подій стрімкого підняття КНР можна коротко охарактеризувати як взаємопереплетіння економічних досягнень, політичної ностальгії і

національної образи разом з новою культурою політичної впевненості в собі, яка представляє собою явний відхід від ортодоксальності Ден Сяопіна «Приховуй свою силу, вичікуй час, ніколи не будь лідером» [Kevin 2018].

Поняття основних інтересів Китаю є продуктом його підйому до певного рівня в епоху після Мао. Китайські ЗМІ почали використовувати термін «основні інтереси» десь близько 2004 року, маючи на увазі проблеми суверенітету Китаю, включаючи Тайвань, Тибет і Сінцзян. У 2009 році державний радник Дай Бінго офіційно тлумачив термін «основні інтереси Китаю» в трьох аспектах: (1) фундаментальна система і державна безпека; (2) державний суверенітет і територіальна цілісність; і (3) стабільний розвиток економіки і суспільства. З тих пір сфера основних інтересів Китаю розширюється. Біла книга 2011 року додала до «основних інтересів Китаю» «мирний розвиток» і «національне возз'єднання».

У той час як деякі дослідники стверджують, що всі основні інтереси Китаю охоплюють сферу внутрішніх проблем, інші стверджують, що основні інтереси Китаю вже виходять за рамки простого суверенного територіального обмеження. Наприклад, питання територіальної приналежності першого ланцюга островів і Корейський півострів повинні бути включені в основні інтереси КНР [Zeng & Xiao & Breslin 2015]. Нова концепція офіційної безпеки Китаю також проголосила Південно-Китайське море в якості «основного інтересу» [Anil 2012]. Після 18-го з'їзду партії Китай особливо принципово відстоювати свої позиції по Тайваню, Південно-Китайського моря і інших питань, що стосуються основних інтересів Китаю. Китай провів чітку лінію того, що є неприйнятним, і діяв рішуче для захисту своїх основних інтересів, а також своїх законних прав [Jieshi 2017]. Очевидно, що сфера «основних інтересів Китаю» поступово розширюється і викликає серйозну стурбованість у світі. Намір розширити «основні інтереси Китаю» показує світові, які реальні китайські стратегічні наміри у XXI столітті [Ashish 2016].

У резюме Кевін Радд описав основні інте-

реси Китаю, що включають сім аспектів:

- збереження позиції правлячої партії і соціалістичної системи;
- збереження національної єдності материкового Китаю і Тибету, Сінцзяну, Внутрішньої Монголії і Тайваню;
- сприяння сталому економічному розвитку;
- розвиток стабільних відносин з 14 сусідніми країнами;
- розширення морської могутності Китаю, включаючи Південно-Китайське море і Східно-Китайське море;
- поглиблення взаємовигідного співробітництва з країнами, що розвиваються; продовження грати роль в реформуванні нинішнього західного ліберального порядку на чолі зі Сполученими Штатами [Kevin 2018].

Висновки.

Отже, сучасна зовнішня політика КНР перебуває в стадії перезавантаження. КНР прагне не тільки мати більшу вагу в міжнародних організаціях, а й по суті змінювати самі правила гри в глобальній політиці по мірі зміцнення своїх геоекономічних та військових ресурсів. Зовнішня політика Китаю будується на базі основного національного інтересу - економічного виживання, з чим пов'язана його стремління зміцнити свої позиції в різних регіонах світу, багатих на запаси стратегічної сировини, і забезпечити шляхи її транспортування. Зовнішня економічна експансія стає для Пекіна життєво необхідною стратегією.

КНР демонструє не просто стабільне зростання економіки, а й побудову дійсно розвинутої держави (зокрема у сфері високих технологій та високотехнологічних виробництв), яка вже зараз вдало конвертує ці здобутки у військову могутність. Протягом останніх двадцяти років Китай подолав неабиякий шлях від країни, що розвивається, до другої світової економічної сили та другою після США видатками на армію. Іншою цікавою особливістю, яка сприяла посиленню Китаю, стало, на думку деяких дослідників, зокрема О. Ломанова, те, що політична система КНР, незважаючи на всі апокаліптичні прогнози прибічників теорій демократичного розвитку, залишається стабільною і, що більш важливо,

передбачуваною. Дослідник визначає як причину цього набагато більшу, ніж у режимах Близького Сходу, гнучкість колективного керівництва Політбюро ЦК КПК та обмеження терміну перебування на китайському політичному Олімпі 10 роками. При цьому передача влади новій владній команді відбувається спокійно та мирно. Саме ця модель самим

фактом свого існування створює ідеологічну конкуренцію розвинутим демократичним суспільствам. Водночас дискусійним, однак від цього не менш важливим, є питання стосовно реальних планів КНР щодо трансформацій глобального геополітичного простору, свого місця в цих трансформаціях і дійсного напряму актуальних геостратегій Китаю.

Бібліографічні посилання

- Anil Kumar. (2012). New Security Conception of China. *IPCS Series on Inside China*. Retrived March 25, 2021 from: <https://pdfs.semanticscholar.org/2584/8436de67b462ee2a8074cd0ab696c555bd04.pdf>
- Ashish Sirsikar. (2016). Have the Chinese Core Interests Increased? *Vivekananda International Foundation*. Retrived April 5, 2021 from: <https://www.vifindia.org/sites/default/files/have-the-chinese-core-interests-increased.pdf>
- Blackwill R., Campbell K. (2016). Xi Jinping on the global stage: Chinese foreign policy under a powerful but exposed leader. *Council Special Report*, 74, 53p.
- Nichols M. (2016). China takes first step in \$1 billion pledge to U.N. to fund peace, development *Reuters*. Retrived March 15, 2021 from: <https://www.reuters.com/article/us-china-un/china-takes-first-step-in-1-billion-pledge-to-u-n-to-fund-peace-development-idUSKCN0XX1YI>
- Ferchen M. (2016). China keeps the peace. *Carnegie - Tsinghua Center for Global Policy*. Retrived February 16, 2021 from: <http://carnegietsinghua.org/2016/03/08/china-keeps-peace-pub-63009>
- Jiechi Yang. (2017). Full Text of Chinese State Councilor's Article on Xi Jinping's Diplomacy Thought. *Xinhuanet*. Retrived April 8, 2021 from: http://www.xinhuanet.com/english/2017-07/19/c_136456009.htm
- Jinghan Zeng, Yuefan Xiao & Shaun Breslin. (2015). Securing China's Core Interests: The State of the Debate in China. *International Affairs*, 91-2, 245-266.
- Kevin Rudd (2018). How Xi Jinping Views the World: The Core Interests That Shape China's Behavior. *Foreign Affairs*. Retrived February 16, 2021 from <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2018-05-10/how-xi-jinping-views-world>
- Sachs Jeffrey D. (2014). China's new global leadership. *Project Syndicate*. 2p.
- Бланшар, Бен. (2017). Китай готов занять кресло мирового лидера, которое обещает освободить Трамп. *ИноСМИ.Ру*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://inosmi.ru/politic/20170127/238615338.html> (дата звернення 28.01.2021)
- Виноградов, А. (2015). Новый тип отношений и новый шелковый путь. К вопросу о внешнеполитических инновациях Китая. *Китай в мировой и региональной политике. История и современность*. С. 69-87.
- Голубов, А. (2010). Становление и развитие внешнеполитической доктрины Китая. *Ойкумена*, 3, 117-124.
- Иванова, А. (2016). Политика КНР в Латинской Америке. *Актуальные проблемы современных международных отношений*, 41-46.
- Керезович, А.М. (2013). Последовательность и адаптивность – исторически выверенные принципы внешнеполитической стратегии Китая. *Время Востока*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.easttime.ru/analytics/kitai/posledovatelnost-i-adaptivnost-istoricheski-vyverennye-printsipy-vneshnepoliticheskoy> (дата звернення 18.02.2021)
- Коростиков, М. (2016). Динамика внешней политики КНР через призму национальных интересов. *Сравнительная политика*, 7(14), 108-126.
- Назаренко, А.А., Щолокова, Г.В. (2017). Латиноамериканський напрям зовнішньої політики КНР в контексті розвитку її відносин з США в сучасний період. *Вісник Дніпропетровського університету. Політологія*, 4, 21-28.
- Остроухов, О. (1999). Внешняя политика Китая в годы реформ и перспективы ее развития. *Мировая экономика и международные отношения*, 3, 5-15.

- Ферчен, М. (2017). Китай, экономическое развитие и международная безопасность: заполнение пробелов. *Московский центр Карнеги*. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://carnegie.ru/2017/02/03/ru-pub-67834> (дата звернения 18.02.2021)
- Яковлев, П. (2010). Латинская Америка в глобальной стратегии Пекина. *Перспективы*. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.perspektivy.info/book/latinskaja_amerika_v_globalnoj_strategii_pekina_2010-11-02.htm (дата звернения 22.02.2021)

References

- Anil Kumar. (2012). New Security Conception of China. *IPCS Series on Inside China*. Retrived March 25, 2021 from: <https://pdfs.semanticscholar.org/2584/8436de67b462ee2a8074cd0ab696c555bd04.pdf>
- Ashish Sirsikar. (2016). Have the Chinese Core Interests Increased? *Vivekananda International Foundation*. Retrived April 5, 2021 from: <https://www.vifindia.org/sites/default/files/have-the-chinese-core-interests-increased.pdf>
- Blackwill, R. & Campbell, K. (2016). Xi Jinping on the global stage: Chinese foreign policy under a powerful but exposed leader. *Council Special Report*, 74, 53p.
- Blanshar, Ben (2017). Kitay gotov zanyat kreslo mirovogo lidera, kotoroe obeschaet osvobodit Tramp [China is ready to take the seat of world leader, which promises to release Trump]. InoSmi.Ru. [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://inosmi.ru/politic/20170127/238615338.html> (data zvernennya 28.01.2021) (in Russian)
- China takes first step in \$1 billion pledge to U.N. to fund peace, development (2016). Reuters. Retrived March 15, 2021 from: <https://www.reuters.com/article/us-china-un/china-takes-first-step-in-1-billion-pledge-to-u-n-to-fund-peace-development-idUSKCN0XX1YI>
- Ferchen, M. (2016). *China keeps the peace*. *Carnegie - Tsinghua Center for Global Policy*. Retrived February 16, 2021 from: <http://carnegietsinghua.org/2016/03/08/china-keeps-peace-pub-63009>
- Ferchen, M. (2017). Kitay, ekonomicheskoe razvitie i mezhdunarodnaya bezopasnost: zapolnenie probelov [China, Economic Development and International Security: Bridging the Gaps]. *Moskovskiy tsentr Karnegi*. [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://carnegie.ru/2017/02/03/ru-pub-67834> (data zvernennya 18.02.2021) (in Russian)
- Full Text of Chinese State Councilor's Article on Xi Jinping's Diplomacy Thought (2017). *Xinhuanet*. Retrived April 8, 2021 from: http://www.xinhuanet.com/english/2017-07/19/c_136456009.htm
- Golubokov, A. (2010). Stanovlenie i razvitie vneshnepoliticheskoy doktriny Kitaya [Formation and development of China's foreign policy doctrine]. *Oykumena*, 3, 117-124. (in Russian)
- Ivanova, A. (2016). Politika KNR v Latinskoj Amerike [China's policy in Latin America]. *Aktualnyye problemyi sovremennyih mezhdunarodnyih otnosheniy*, 41-46. (in Russian)
- Jinghan Zeng, Yuefan Xiao, and Shaun Breslin (2015). Securing China's Core Interests: The State of the Debate in China. *International Affairs*, 91-2, 245-266.
- Kerezovich, A.M. (2013). Posledovatelnost i adaptivnost – istoricheski vyverennyye printsipy vneshnepoliticheskoy strategii Kitaya [Consistency and adaptability are historically verified principles of China's foreign policy strategy]. *Vremya Vostoka*. [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://www.easttime.ru/analytics/kitai/posledovatelnost-i-adaptivnost-istoricheski-vyverennyye-principy-vneshnepoliticheskoy-strategii-kitaya> (data zvernennya 18.02.2021) (in Russian)
- Kevin Rudd. (2018). How Xi Jinping Views the World: The Core Interests That Shape China's Behavior. *Foreign Affairs*. Retrived February 16, 2021 from: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2018-05-10/how-xi-jinping-views-world>
- Korostikov, M. (2016). Dinamika vneshney politiki KNR cherez prizmu natsionalnyih interesov [Dynamics of China's foreign policy through the prism of national interests]. *Sravnitel'naya politika*, 7(14), 108-126. (in Russian)
- Nazarenko, A.A. & Shcholokova, H.V. (2017). Latynoamerykanskyi napriam zovnishnoi polityky KNR v konteksti rozvytku yii vidnosyn z SSHA v suchasnyi period [Latin American Direct Policy of the PRC in the context of the development of the United States in the current period]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Politolohiia*, 4, 21-28. (in Ukrainian)
- Ostrouhov, O. (1999). Vneshnyaya politika Kitaya v godyi reform i perspektivy ee razvitiya [China's foreign policy during the years of reforms and prospects for its development]. *Mirovaya ekonomika i*

mezhdunarodnyie otnosheniya, 3, 5-15. (in Russian)

Sachs Jeffrey D. (2014). China's new global leadership. Project Syndicate, 2p.

Vinogradov, A. (2015). Novyy tip otnosheniy i novyy shelkovyy put. K voprosu o vneshnepoliticheskikh innovatsiyah Kitaya [A new type of relationship and a new silk road. On China's Foreign Policy Innovation]. *Kitay v mirovoy i regionalnoy politike. Istoriya i sovremennost*, 69-87. (in Russian)

Yakovlev, P. (2010). Latinskaya Amerika v globalnoy strategii Pekina [Latin America in Beijing's Global Strategy]. *Perspektivy*. [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: http://www.perspektivy.info/book/latinskaja_amerika_v_globalnoj_strategii_pekina_2010-11-02.htm (data zvernennya 22.02.2021) (in Russian)